

Василенко Надія Володимирівна,

доцент кафедри методології та управління
освітою Вінницького обласного інституту
післядипломної освіти педагогічних
працівників, кандидат педагогічних наук,
Заслужений вчитель України

**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ
КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкриваються особливості кредитно-модульної системи організації навчального процесу підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) в ОППО.

Ключові слова: кредитно-модульна система організації навчального процесу, підготовка керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку національної системи освіти України важливого значення набуває процес підготовки керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності. Науковці звертають увагу на те, що керівники ЗНЗ мають інтерес до управлінської інноваційної діяльності, проте поза увагою науковців залишаються питання організації різних оптимальних форм навчання керівників ЗНЗ у процесі їх підготовки до управлінської інноваційної діяльності в ОППО.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про посилення уваги науковців (Л. І. Даниленко, Г. В. Єльнікової, Т. М. Сорочан та ін.) до підготовки керівників ЗНЗ з управлінської інноваційної діяльності. В їхніх роботах висвітлюються питання підготовки керівників ЗНЗ

до управлінської інноваційної діяльності, яка відбувається у системі післядипломної педагогічної освіти та характеризується низкою протиріч між суспільною формою управлінської діяльності, колективним характером праці, що зумовлює міжособистісну взаємодію, та індивідуальною формою опанування управлінських інноваційних технологій кожним керівником; необхідністю забезпечення розвитку ЗНЗ та особистою неготовністю керівників ЗНЗ до впровадження інновацій щодо організації їхнього навчання в умовах Болонського процесу [2; 3; 4].

Невирішені проблеми. Необхідність подолання цих протиріч є джерелом розвитку як системи післядипломної освіти в цілому, так і окремих її ланок, зокрема підвищення кваліфікації, і є підставою для формування професійної компетентності керівників ЗНЗ з управлінської інноваційної діяльності в умовах кредитно-модульної організації їх навчання в ОППО, яка не відбувається через їх невмотивованість; особистісних якостей; відсутності самооцінки власних навчально-професійних досягнень в умовах Болонського процесу.

Формулювання мети. Метою написання цієї статті є спроба показати вплив системи кредитно-модульної організації навчання керівників ЗНЗ на результати підготовки їх до управлінської інноваційної діяльності в ОППО.

Виклад основного матеріалу. Технологія підготовки керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності в ОППО, розроблена нами на кредитно-модульній основі, охоплює концептуальні засади очно-дистанційного й інтерактивного навчання (концептуальний складник системи); оновлений навчальний план підвищення кваліфікації зі спецкурсом (змістовий складник); комплект навчальних вправ (технологічний); методику оцінювання рівня підготовки до інноваційної діяльності (рефлексивний); технологію проведення моніторингу їхнього фахового зростання (прогностичний).

Навчальний план підготовки керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності в ОІППО здійснюється в очно-дистанційній формі й складається з двох частин: варіативної та інваріантної [1].

Варіативний складник містить гнучкі навчальні курси, спецкурси з інноватики, що враховують регіональні можливості; інваріантний – загальну (соціогуманітарну), функціональну (фахову), галузеву частини та індивідуально-творчу роботу.

Загальна частина інваріантного складника навчального плану підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ в ОІППО з проблем підготовки їх до управлінської інноваційної діяльності містить розгляд питань з інноваційної освітньої політики держави; інноваційного розвитку ЗНЗ; залучення учасників інноваційного процесу до управління ЗНЗ; законодавчої, нормативно-правової бази управлінської інноваційної діяльності керівників ЗНЗ.

Функціональна частина вміщує розгляд питань зі змісту управлінської інноваційної управлінської діяльності керівників ЗНЗ, моніторингу управління якістю освіти в ЗНЗ, мотиваційного управління персоналом, управління системою підготовки керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності.

Галузева частина включає розгляд питань про новітні досягнення в інноваційній управлінській діяльності керівників ЗНЗ, залучення додаткових ресурсів для її здійснення; підтримку безперервних зовнішніх та внутрішніх комунікацій, розробку індивідуальних творчих проектів.

Приєднання України до Болонського процесу вносить зміни у вищу освіту, зокрема й у післядипломну. Зіставлення мети, завдань і принципів післядипломної освіти з результатами розгляду цільового складника Болонського процесу в історичній перспективі свідчить про необхідність по-новому окреслити зміст підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ.

Новим, з точки зору вимог Болонського процесу, є врахування європейського виміру післядипломної освіти. Це передбачає розроблення, по-перше, додаткових модулів, курсів, навчальних програм з європейським

змістом, орієнтацією або організацією; по-друге, інтегрованих курсів для фахівців нижчих освітньо-кваліфікаційних рівнів з метою послідовного досягнення вищих та пошук можливостей навчання фахівця за кордоном з урахуванням необхідності опанування ними відповідної іноземної мови [2].

У забезпеченні якості післядипломної підготовки первинна відповідальність покладається на заклад післядипломної або вищої освіти відповідно до Берлінського комюніке (2003 р.). Система забезпечення якості має охоплювати створення мережі міжнародних контактів і міжнародного співробітництва; залучення членів національних та європейських асоціацій працівників відповідних професій і спеціальностей. Така система має сприяти мобільності учасників післядипломної освіти. Тут містяться вимоги до професійної діяльності в межах конкретного навчального предмета; до професійних якостей; до соціального поведінкового досвіду.

Завданнями Болонської декларації зумовлений перехід на організацію кредитно-модульної системи вищої освіти, у т.ч. й післядипломної.

Передбачається, що під час навчання на курсах підвищення кваліфікації чи інших навчальних курсах фахівцям протягом усього життя будуть зараховуватися додаткові кредити (Європейська кредитно-трансферна система – ECTS), які будуть додаватися до кредитів, отриманих у вищому навчальному закладі. Таким чином загальний рівень освіченості фахівців буде визначатися їх навчальною активністю протягом усього життя.

Підрахунки показали, що разом підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ в системі післядипломної педагогічної освіти складає до 50 кредитів, або 1800 академічних годин.

Знаючи повний цикл навчальних годин, відведених керівникові ЗНЗ для підвищення кваліфікації, він може самостійно скласти свій індивідуальний план професійного зростання на 5 років, узгодити його з керівництвом районного управління освіти й обласного ІППО і виконувати у будь-якій, зручній для нього формі навчання.

На нашу думку, на базі такої моделі можливе забезпечення підготовки керівників ЗНЗ до управлінської інноваційної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти, основними компонентами якої є: мотиваційний (інтерес, мотив); змістовий (знання, вміння); процесуальний (професійні якості особистості, досвід управління ЗНЗ) [1].

Кредитно-модульна система організації навчального процесу стимулює активність керівників ЗНЗ. З перших днів навчання на курсах підвищення кваліфікації керівники ЗНЗ отримують так званий інформаційний пакет (брошуру з описом ІППО, адресами і телефонами його структурних підрозділів, перелік навчальних модулів і тем, які вони мають вивчати, перелік вибіркового (варіативних навчальних дисциплін).

Керівник ЗНЗ також отримує навчальний план, на основі якого він може скласти індивідуальний план, за яким буде навчатися. Це означає, що керівник ЗНЗ може вибирати навчальні дисципліни відповідно до затвердженої в ОІППО структурно-логічної схеми підготовки фахівців. Схема передбачає логічну послідовність вивчення тих чи інших тем. Керівник має запланувати своє навчальне навантаження так, щоб у сумі воно складало 2 кредити (72 год). Для цього він має обрати відповідну кількість обов'язкових навчальних дисциплін і предметів на вибір. Така система навчання передбачає не тільки застосування творчого підходу з боку слухачів, але й, більшою мірою, викладачів.

Кожний модуль у кредитно-модульній системі навчання складається зі структурних частин, які за логічно-змістовою ознакою об'єднують певні теми навчального плану, які в сумі складають 2 кредити і представлені нами у відповідних формах навчання (лекції, семінарсько-практичні, тренінгові, лабораторні, ігрові, залікові заняття) (табл. 1).

Таблиця 1

**Розподіл навчальних годин на курсах підвищення кваліфікації
керівників ЗНЗ в ІППО**

№ з/п	Назва модуля	Кредити	Усього годин	Лекції	Практичні, семінарські, лабораторні заняття	Виїзні заняття, стажування, ділові ігри, обмін досвідом, захист робіт тощо	Форма контролю
1	Соціогуманітарний	0,222	8	6	2	-	ТЗ
2	Фаховий	0,722	26	12	10	4	ТЗ
3	Галузевий	0,500	18	10	6	2	ТЗ
4	Діагностико-аналітичний	0,222	8	-	4	4	тести
5	Спецкурс	0,333	12	6	6	-	ТЗ
Разом		2,0	72	34	28	10	

Як видно з *табл.1* соціогуманітарний і діагностико-аналітичний навчальні модулі мають по десять відсотків від загальної кількості годин (72 год); галузевий і спецкурс – 35 %; фаховий – 45 %.

Важливе місце у навчальному плані підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ в ІППО посідає спецкурс «Напрями інноваційної діяльності керівників ЗНЗ», основними завданнями якого є: усвідомлення сутності інноваційної управлінської діяльності, підготовки до неї та значущості у результативності діяльності; набуття знань про інноваційну політику держави в освіті; нормативно-правове забезпечення інноваційної освітньої діяльності; педагогічна інноватика й менеджмент освітніх інновацій; основні напрями базового стандарту директора школи України; компетентність керівників ЗНЗ в

інноваційній діяльності та їхня активність у науково-методичній роботі; інноваційні технології в управлінні, навчанні й вихованні; набуття вмінь щодо застосування класичних, модернізованих та інноваційних управлінських функцій, розробки тестової та кваліметричної моделі оцінювання різних досягнень керівників ЗНЗ, програми запровадження інновацій в управлінську діяльність. Спецкурс розрахований на 12 годин, лекційно-практичні заняття складають 6 годин, тренінгові – 6 годин (табл. 2).

Як видно з табл. 2, кожна тема лекційно-практичних занять відповідає основним напрямам діяльності керівників ЗНЗ за базовим стандартом їх професійної діяльності. Проте в кожному з цих напрямів зроблено акцент саме на управлінську інноваційну діяльність. Зокрема, в темі «Стратегія інноваційного розвитку ЗНЗ» розкривається технологія стратегічного планування розвитку ЗНЗ; у темі «Моніторинг якості освіти» – інформаційне забезпечення управління якістю освіти; у темі «Мотиваційне управління персоналом» – технології стимулювання інноваційної діяльності учасників навчально-виховного процесу; у темі «Залучення додаткових ресурсів» – складання інноваційного проекту; у темі «Безперервні зовнішні та внутрішні комунікації» розкриваються технології складання міжнародних угод, проектів тощо.

Слухачі курсів підвищення кваліфікації протягом спецкурсу повинні: оволодіти теоретичними знаннями з галузей педагогічної інноватики та менеджменту освітніх інновацій, зокрема усвідомити сутність основних дефініцій; набути вміння з розробки різних технологій інноваційної управлінської діяльності керівників ЗНЗ, зокрема адаптивної, проектно-інвестиційної, модульної, особистісно орієнтованої, національно спрямованої тощо; набути вмінь щодо застосування інноваційних форм, методів і засобів управління, зокрема економічного методу впливу на мотивацію працівників, методу фандрайзингу («залучення додаткових коштів»), колегіальних форм організації праці, комп'ютерних засобів для роботи в локальних мережах;

набути вміння моделювати ефективні організаційні структури управління, орієнтовані на розвиток творчого потенціалу працівників та культуру ЗНЗ як високоінтелектуальної організації; сформувати вміння працювати в малих і великих групах, у проектах, приймати відповідальні рішення; сформувати толерантне ставлення до всіх учасників навчання; сформувати вміння бути відкритим і комунікабельним під час обміну досвідом з управління інноваційною діяльністю в ЗНЗ.

Таблиця 2

**Зміст і структура спецкурсу з підготовки керівників ЗНЗ
до управлінської інноваційної діяльності в ОІППО**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Розподіл кредитів за темами	Кількість кредитів за рівнями			Кількість балів за рівнями		
				високий	достатній	низький	високий	достатній	низький
1	Стратегія інноваційного розвитку ЗНЗ	2	0,055	0,055	0,030	0,030	5	6	3
2	Моніторинг якості освіти	1	0,028	0,028	0,023	0,023	15	11	5
3	Мотиваційне управління персоналом	1	0,028	0,028	0,023	0,023	10	4	2
4	Залучення додаткових ресурсів	1	0,028	0,028	0,023	0,023	10	4	2
5	Безперервна	1	0,028	0,028	0,020	0,020	10	7	5

	зовнішня та внутрішня комунікації				4	3			
6	Тренінг «Як залучати додаткові ресурси»	6	0,166	0,166	0,13 6	0,12 2	50	32	17
	Разом	12	0,333	0,333	0,27 2	0,24 4	100	64	34

Висновки. Кредитно-модульна система організації навчального процесу є не просто системою визначення навчального навантаження – це цілком нова філософія організації навчального процесу. Її особливістю є орієнтація на управлінську інноваційну діяльність керівників ЗНЗ, стимулювання їх самостійної роботи, творчої активності, що має, зрештою, позначитися на якості їх підготовки до виконання сучасних завдань освіти. Вона має відчутні переваги перед вітчизняною імперативно-репресивною системою освіти, яка надає менше свободи тим, хто навчається, і більше налаштована на навчальний процес, а не на його результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Василенко Н. В.* Система підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук / Василенко Н. В. ; ЦППО АПН України. – К., 2008. – 22 с.
2. *Даниленко Л. І.* Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : [монографія] / Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 338 с.
3. *Єльнікова Г. В.* Управлінська компетентність / Г. В. Єльнікова. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу).

4. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика : [монографія] / Т. М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.

5. Чміль А. І. Принципи формування системи управління якістю вищої освіти в умовах реформування / А. І. Чміль // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 2 (9). – С. 75-76.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

Василенко Н. В.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу з підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінської інноваційної діяльності

Кількість бібліографічних посилань – 5.

Василенко Н. В.

Кредитно-модульная система организации учебного процесса по подготовке руководителей общеобразовательных учебных заведений к управленческой инновационной деятельности

В статье представлены особенности кредитно-модульной системы организации учебного процесса подготовки руководителей школ в ОИППО.

Ключевые слова: кредитно-модульная система организации учебного процесса, подготовка руководителей учебных заведений к управленческой инновационной деятельности.

Vasylenko N. V.

Credit-modular system of educational process with the training of managers of secondary schools to management innovation

The article exposes the peculiarities of the credit-module system of the school educational process in the Regional Institute of Post-graduate education.

Keywords: credit-module system of the school educational process organization, the school chief preparation for the management innovational activity.